

מרבית המומחים לרעידות אדמה סבורים, כי התרחשותו של אסון רעידת אדמה בישראל, שעלול לגבות אלפי קורבנות בנפש ולגרום נזקים ניכרים לרכוש ולמבנים, היא כמעט ודאית, וכי רעידת אדמה כזאת בוא תבוא, במוקדם או במאוחר. אשר על כן, ההיערכות לקראתה, חייבת לעמוד במקום גבוה ביותר בסדר העדיפויות הלאומי. אם תשכיל מדינת ישראל להיערך נכון, לחזק מבנים שאינם עומדים בתקן לבנייה עמידה ברעידות אדמה ולדאוג לאכיפת התקן, גדולים הסיכויים שתצליח לצמצם באורח ניכר את הנזקים הצפויים מרעידת אדמה שעצמתה גבוהה. לפיכך, אין לראות בהוצאות למימון חיזוקם של מבנים בפני רעידות אדמה בזבוז, אלא השקעה בביסוס ובחיזוק של תשתית המדינה שתישא פירות בטווח הארוך.

מצאתי לנכון לפרסם דוח מיוחד זה העוסק בהיערכות לרעידות אדמה מבחינת עמידות המבנים והתשתיות, נוכח חשיבותו הרבה של הנושא והשפעתו הישירה על חיי אדם ורכוש, לאור הממצאים המשמעותיים והחמורים שעלו בביקורת זו, ונוכח הדחיפות והנחיצות הרבה בקידום הטיפול בנושא.

לדאבון הלב, מוצא את עצמו משרד מבקר המדינה מתריע בשער, זה כעשרים שנה, בסדרה ארוכה של דוחות¹, בנושא מחדל ההיערכות לרעידות אדמה בישראל. בביקורת זו נמצא, שליקויים משמעותיים בתחום זה לא תוקנו ואף החריפו. ממשלות ישראל לדורותיהן הביאו לידי מחדל חמור ומתמשך לאורך שנים בטיפול בהיערכות ובמוכנות לאסון רעידת אדמה. תקצוב חסר וקיצוצי תקציב במשך שנים, שנעשו בלא שנבחנה באורח מקיף השפעתם על ההיערכות לחירום, הביאו לפגיעה קשה בתחום זה.

ההתרעה העולה בדוח מיוחד זה היא בבחינת "דגל אדום" בפני ראש הממשלה וממשלת ישראל, המצביע על מחדל חמור ומתמשך, אשר מונח בראש ובראשונה לפתחה של הממשלה. על הממשלה מוטלת החובה לפעול לאלתר, תוך כדי שיתוף פעולה בין כל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, על מנת להפסיק את הסחבת המתמשכת ולהקצות את המשאבים הנדרשים למילוי משימות חיוניות לשיפור המוכנות לקראת אסון רעידת אדמה.

לא זו אף זו, נוכח תמונת המצב העגומה העולה מן הממצאים ולאור התוצאות הקשות של השרפה שהתרחשה ביערות הכרמל בדצמבר 2010, ואל מול העובדה כי מסקנות מפורשות של דוחות קודמים לא יושמו, עולה החשש, כי דרך הטיפול בתחום חיוני זה היא בבחינת סימפטום של פגם מערכתי בדרכי הניהול וקבלת ההחלטות ברמה הלאומית שעלול לחול גם בטיפול בעניינים חיוניים אחרים.

¹ ראו, בין היתר, דוח שנתי 41 (1991), דוח שנתי 44 (1994), דוח 351 (2001), דוח שנתי 354 (2004).

רק לאחרונה היינו עדים לתוצאות ומראות קשים של אירוע השרפה ביערות הכרמל, ודוח ביקורת מעקב² שהתפרסם סמוך לאותו אירוע העלה, כי לא יושמו המלצותיו של דוח ביקורת קודם³. את דוח ביקורת המעקב האמור סיכמתי באמרי, שרק צעדים חריגים ומשמעותיים יוכלו לשבור את המוסכמה ש"הכלבים נובחים והשיירה עוברת". נוכח הליקויים המשמעותיים בהיערכות לאסון רעידת אדמה, מתברר כי אין עומד לרשותנו אף רגע אחד נוסף, וכי נדרשת לאלתר פעולה נחרצת, בבחינת "יפה שעה אחת קודם".

מיכה לינדנשטראוס, שופט (בדימ')

מבקר המדינה

ונציב תלונות הציבור

ירושלים, אדר ב' התשע"א

מרס 2011

² דוח ביקורת על היערכות שירותי הכבאות וההצלה לעת חירום (2010).
³ היערכות העורף ותפקודו במלחמת לבנון השנייה, בפרק על היערכות שירותי הכבאות וההצלה לעתות חירום ותפקודם בעת המלחמה (2007).